

BESEDA UREDNICE

Leta 2019 praznujemo 100-letnico ustanovitve Univerze v Ljubljani – in s tem tudi Filozofske fakultete kot ustanovne članice – ter 100-letnico ustanovitve šole oblikovanja Bauhaus v Weimarju. Iz hkratnosti tako pomembnih dogodkov je nastala ideja o ponovni oživitvi idej *Triadnega baleta* Oskarja Schlemmerja, ki velja za eno ključnih inovacij in zapuščin Bauhauusa. Schlemmerjeva predstava je s svojimi idejami preseгла miselnost svojega časa. Novo predstavo *Triadni balet*, ki jo v jubilejnem letu pripravljajo študentke in študenti Univerze v Ljubljani, pa spremljajo številni dogodki – poleg plesne, likovne in glasbene delavnice, sta to med drugim simpozij *Bauhaus – Baumensch* v prostorih Moderne galerije v Ljubljani in pričujoča istoimenska znanstvena monografija, ki jo dopolnjuje triada: Človek. Umetnost. Tehnologija.

Monografija *Bauhaus – Baumensch* v svojem podnaslovu izpostavlja na prvi pogled tri nepovezane pojme. Če pa nanje pogledamo z vidika Bauhauusa in njegove filozofije, ugotovimo, da morda ni večjega horizonta razmišljanja, kot jo dandanašnji omogoča ravno povezovanje omenjene triade – človeka moderne dobe v veliki meri določata umetnost in razvoj tehnologije. Manifest in program Bauhauusa, ki sta našla svoje mesto čisto na začetku monografije in sta v slovenskem jeziku, sta izhodišče za razmišljanja mnogih avtoric in avtorjev prispevkov. Raznolikost tematike, ki jo bo bralec opazil že med preletom kazala vsebine, pa zrcali pomen povezovanja med strokami, področji in vedami ter osmišlja enega izmed bistvenih elementov bauhausovske filozofije – interdisciplinarnost. **Marko Balažic** (*Bauhaus – »degenerirana umetnost«?*) v svojem prispevku analizira politično ozadje, ki je pripeljalo do zaprtja Bauhauusa. Medtem ko sta Walter Gropius in Mies van der Rohe zagovarjala apolitično držo šole, se je Hannes Meyer nagibal k marksizmu, kar je bil le še dodaten razlog za neodobranje pri nacionalsocialistih, ki so šolo kmalu po prevzemu oblasti tudi zaprli. **Janez Vrečko** (*»Es ist schon genug immer Maschine« ali boj za rehabilitacijo Tatlina*) obelodani nova odkritja glede napačnega razumevanja Tatlinove umetnosti. V razpravo vključi tudi Srečka Kosovela, ki je protestiral proti tedaj na Zahodu uveljavljenemu naziranju Tatlina kot utilitarnega produktivista. Avtor zaključuje, da Kosovelov manifest *Mehanikom* presega marsikateri slaven avantgardističen manifest evropskih gibanj tistega časa. **Anita Srebnik** (*De Stijl in Bauhaus – Van Doesburgovi poskusi uveljavitve na Bauhausu*) se v svojem prispevku ukvarja z nizozemskim avantgardističnim umetnikom Theom van Doesburgom, ki je skupaj s Pietom Mondrianom zasnoval umetniško skupino in revijo *De Stijl*.

Van Doesburg je želel svoje ideje predstaviti tudi kot učitelj na Bauhausu, vendar mu Gropius tega ni omogočil. **Eva Kryštufek** (*Sophie Täuber-Arp – pozabljena mojstrica dade in konstruktivizma*) nam predstavi vsestransko švicarsko umetnico, predstavnico konstruktivizma in dadaizma, Sophie Täuber-Arp. Oriše njeno življenjsko pot in izpostavi pomen njenega oblikovanja lutk, s katerimi je načrtala smernice abstraktnega gledališča. Pomembno je vplivala tudi na Oskarja Schlemmerja in posledično na *Triadni balet*. **Miklavž Komelj** (*Rojstvo torture iz duha Bauhausa?*) nam predstavi dokaj neznano osebo, ki jo Slovenci smemo povezovati z Bauhausom – Alfonsa Laurencica, ki je za špansko republikansko vojaško obveščevalno službo v Barceloni načrtoval mučilne celice. Avtor preizprašuje tezo Groysa o povezavi Laurencica in Kandinskega. **Vesna Cestnik Tehovnik** (*Evropski balet v začetku 20. stoletja – v iskanju novega*) nas povede v svet baletne umetnosti 20. stoletja in opozori na dejavnike, ki so privedli do uspeha Ballets Russes. Posebej izpostavi življenjsko pot in vlogo Sergeja Djagileva, čigar povsem nova vizija baleta je v marsičem odločilno vplivala na Schlemmerjev *Triadni balet*. **Tim Prezelj** (*Mikroorganizmi kot krojači evropske umetnosti 19. in 20. stoletja*) dokazuje, da z lahkoto povežemo naravoslovje in umetnost, zlasti po odkritju mikroskopa, ki je omogočil, da smo odsihmal lahko videli popolnoma nove oblike in jih aplicirali na umetnost. Veliko vlogo pri tem je odigral Ernst Haeckel, prav tako pa ni zanemarljiv vpliv mikrobiologije na umetniško šolo Bauhaus. Ali bi Bauhaus obstajal brez Črnega kvadrata, se sprašuje **Luka Savič** (*Ali bi Bauhaus obstajal brez Črnega kvadrata? Zgodovinski razvoj od Cézanna do Bauhausa*) in na podlagi predstavitve poteka zgodovinskih avantgard ugotavlja, kako so te vplivale na Bauhaus. Izpostavi zlasti suprematizem, kot ga je interpretiral El Lisicki, ter s tem v zvezi tudi vlogo Kandinskega. **Hana Čeferin** (*Fotografija Bauhausa in njen vpliv na slovensko fotografsko produkcijo*) v svojem prispevku prepozna elemente, ki izhajajo iz Bauhausa, in ki so bili presenetljivo dobro zastopani v fotografski produkciji Slovencev v začetku 20. stoletja. Za slovensko fotografijo pa je veliko bolj pomemben odmev Bauhausa, ki ga zasledimo pri sodobnejših fotografijah, kot sta na primer Tihomir Pinter in Boris Gaberščik. **Ana Obid** (*Vpliv Bauhausa na Černigojeve scenske in kostumske osnutke*) predstavi edinega slovenskega bauhausovca – Avgusta Černigoja. Avtorica ugotavlja, da je Černigojeva izkušnja na Bauhausu pomembno zaznamovala njegovo nadaljnje ustvarjanje, zlasti pri zasnovi scenskih in kostumskih osnutkov za tržaški Šentjakobski oder. **Luka Savič** (*Učiti učitelja – metoda poučevanja na Bauhausu in Black Mountain College*) se v svojem drugem prispevku ukvarja z metodo poučevanja na Bauhausu, ki je ponovno zaživela na ameriških tleh. Model poučevanja pa je prisoten tudi v slovenskem prostoru, in sicer na Akademiji za vizualne

umetnosti (AVA), kjer pri študentih poudarjajo svobodo mišljenja. **Ana Laura Richter** (*Lebenswelt: živost Triadnega baleta v nastajanju novega človeka*) se ukvarja z doživljanjem resničnosti in resničnega ter to vzporeja s sodobnimi tehnologijami, izhajajoč iz gledališke prakse Bauhausa. V *Triadnem baletu* Oskarja Schlemmerja vidi novo alternativo za doživljanje in izražanje novega sveta. **Klara Drnovšek Solina** in **Maša Radi Buh** (*O videu v sodobnem plesu: dvojnice, prostori in vse vmes*) se sprašujeta o naravi mediatizacije, ki jo prinaša video v uprizoritvi, ter podrobno analizirata nekatere sodobno-plesne produkcije v zadnjih šestih letih. Ugotavljata dominantnost videa med predvajanjem in posledično umik telesa z odra. Rešitev vidita v finančni podpori inovativnih razvojnih projektov ter interdisciplinarnih raziskavah. **Darko Čuden** (*Kjer hiša mojega stoji očeta oziroma nekaj jeziko(slo)vnihih drobcev o slovenskem leksemu hiša in nemškem haus*) primerja besedi *hiša/Haus* oziroma morfema *hiš/haus* in svojo analizo podkrepi s primeri iz slovenske in nemške leposlovne zapuščine, frazeologije ter slovaropisja. **Gašper Zalar** (*Od Bauhausa do iPhona*) sklene monografijo s predstavitevijo umetniške šole Bauhaus in nadaljevanjem bauhausovske misli v Novem svetu. Predstavi delo Herberta Bayerja, ki je kot arhitekt-urbanist na novo oblikoval ameriško mesto Aspen, njegove ideje pa je na tamkajšnji konferenci spoznal tudi Steve Jobs. Avtor ugotavlja, da je filozofija Bauhausa pomembno vplivala na sodobno (industrijsko) oblikovanje, kar podkrepi z zgodbo o uspehu najbolj prepoznavnih Applovih izdelkov.

Monografija *Bauhaus – Baumensch* vsebuje široko tematsko paleto besedil; ta segajo na področje umetnostne zgodovine, prava, mikrobiologije, lingvistične, izobraževanja, plesa in še bi lahko naštevali. Avtorice in avtorji upoštevajo zgodovinski vidik Bauhausa in ga na različne načine aplicirajo v sodobnost. Kar pa je najpomembnejše: prispevki v monografiji združujejo razmišljanja akademskih profesorjev, znanstvenikov, strokovnjakov-praktikov in študentov oz. če bi zapisali v duhu Bauhausa: svoja vprašanja, misli in spoznanja so prispevali *mojstri, pomočniki in vajenci*.

V imenu uredniškega odbora se vam najlepše zahvaljujem.

Mateja Gaber